

- у країні збільшуються бюджетні надходження у вигляді податків на діяльність міжнародних спільних підприємств;
- імпорт прямих інвестицій стимулює конкуренцію і пов'язані з нею позитивні явища (підрих позицій місцевих монополій, зниження цін та підвищення якості продукції, що заміщує як імпорт, так і застарілі вироби місцевого виробництва);
- прямі іноземні інвестиції забезпечують найбільш ефективну інтеграцію національної економіки у світову.

Висновки. Якщо проаналізувати усі переваги ПІІ, яких набагато більше, ніж недоліків, та усвідомлюючи їх домінування в позитивному ефекті прискорення економічної динаміки, треба зазначити, що залучення ПІІ стимулює зростання фінансово-економічних показників країни, конкуренції, ріст продуктивності праці та роботи внутрішніх підприємств загалом, поширення міжнародного досвіду і технологій завдяки великим міжнародним компаніям та сприяє більшій мірі інтегрованості у міжнародні ринки.

Україна – країна, яка наразі потребує великого обсягу зовнішнього фінансування, тому іноземні інвестиції є одним із вирішальних чинників економічної політики та відбудови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 № 93/96-ВР. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/z960093> (дата звернення: 18.04.2024).
2. Говорушко Т. А., Обушна Н. І. Сутність прямих іноземних інвестицій та їх класифікація. Національний університет харчових технологій (НУХТ), м. Київ. 2013. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10871/1/20134.pdf> (дата звернення: 18.04.2024).
3. Поліщук Н. В., Тарасов А. А. Аналіз взаємозв'язку обсягів капітальних інвестицій в економіці та обсягами ВВП: оцінка тенденцій. *Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи*: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 23 листопада 2023 р. Полтава: НУПП, 2023. С. 45–46. URL: <https://nuppp.edu.ua/uploads/files/0/events/conf/2023/v-mnpk-rfruzpp/materiali-konferencii-23.11.23.pdf#page=46> (дата звернення: 18.04.2024).

Житар М. О.

д-р екон. наук, професор, професор кафедри фінансів
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вступ. Страховий ринок України, як і багато інших галузей економіки, переживає вплив внутрішніх та зовнішніх факторів, серед яких найбільш визначальними є повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну. Запровадження в Україні воєнного стану ставить перед страховим ринком низку викликів та обмежень, що вимагає дослідження та аналізу для розуміння і прогнозування подальшого розвитку цієї галузі. Спостереження за тенденціями розвитку страхово-

го ринку України в умовах воєнного стану є актуальним завданням не лише для представників фінансового сектору, але й для державних органів, міжнародних експертів та інших зацікавлених сторін.

Мета роботи. Мета роботи полягає в ідентифікації основних факторів, що впливають на розвиток страхового ринку в умовах воєнного стану, та виокремлення напрямів розвитку страхового ринку України.

Основна частина. Початок російської агресії став серйозним випробуванням для сучасної України, через що виникла необхідність розробки та впровадження державної політики в умовах російської агресії, а також визначення пріоритетних напрямів трансформації економічних та господарських процесів у країні. Із початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну страхові компанії стикнулися з низкою проблем, серед яких особливу увагу привертають питання переміщення персоналу та організації роботи віддалено, розірвання договорів або відтермінування платежів. Ці фактори негативно вплинули на стан страхового ринку загалом, спричинивши зменшення кількості надходжень премій, руйнування об'єктів нерухомості та ускладнення виїзду на місця страхових випадків, особливо у контексті активних бойових дій. Проте досвід, набутий під час пандемії COVID-19, дав змогу швидко перейти до режиму онлайн та використати рекомендації Національного банку України щодо спрощення процедур врегулювання страхових випадків. Це дало змогу налагодити діяльність і продовжувати працювати в надскладних умовах воєнного стану.

Станом на 31 січня 2023 року кількість учасників небанківського фінансового ринку в лютому збільшилася з 1 058 до 1 060 (станом на 1 березня 2024 року кількість банків залишилася незмінною – 63). Із реєстрів примусово виключено одну фінансову компанію та за ініціативою заявника виключено одного страховика. Водночас до реєстру включено одного страхового брокера та три колекторські компанії [1]. Протягом лютого двом установам – фінансовій компанії та страховику – анульовано всі ліцензії добровільно (на підставі поданих ними заяв). Щодо двох інших фінансових компаній прийнято рішення про надання погодження зміни обсягу ліцензії, зокрема одній фінансовій компанії погоджено розширення обсягу ліцензії на вид діяльності з надання фінансових послуг, водночас ще одній фінансовій компанії погоджено звуження обсягу ліцензії на вид діяльності з надання фінансових послуг.

Станом на 1 березня 2024 року на небанківському ринку працювали 586 фінансових компаній (у січні було 528), 86 страховиків non-life (було 87), 12 life-страховиків (кількість не змінилася), один страховик зі спеціальним статусом, 125 ломбардів (кількість не змінилася), 129 кредитних спілок (кількість не змінилася), 10 лізингових компаній (було 69), 37 страхових брокерів (було 36), 74 колекторські компанії (було 71) [2].

За даними Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України (НКЦПФР), загальний обсяг страхових премій на страховому ринку України в 2023 році становив 45 мільярдів гривень, що на 10 % менше, ніж у попередньому році [3].

За даними НКЦПФР, автостраховання залишається найбільш популярною категорією страхових послуг, але спостерігається зменшення обсягів премій у цьому сегменті на 8 % порівняно з попереднім роком. На другому місці за популярністю залишається медичне страхування, але також спостерігається зниження обсягів премій. З іншого боку, страхування майна та цивільної відповідальності показує стабільність.

За даними НКЦПФР, лідерами за обсягами страхових премій є великі національні страхові компанії, як-от «УкрАЗН», «Інгосстрах», «ПСК», які разом здійснюють більше половини страхових операцій на ринку. Однак спостерігається збільшення конкуренції від невеликих місцевих страхових компаній, які спеціалізуються на регіональних ринках та мають більш гнучкі тарифи [3–4].

Однією з основних характеристик сучасного страхового ринку є його готовність до адаптації до актуальних викликів і змін у суспільстві. Це включає в себе реагування на нові види ризиків, як-от кібербезпека, а також впровадження страхових продуктів, спрямованих на підтримку сталого розвитку та екологічної відповідальності. Сьогодні суспільство зіткнулося з різноманітними викликами і тенденціями, які впливають на страховий ринок. По-перше, це цифрова трансформація, яка охоплює зростання використання технологій, як-от штучний інтелект, аналітика даних та мобільні додатки, що має вплив на процеси продажу та обслуговування страхових продуктів. Також зазначаються зміни клімату, які призводять до збільшення ризиків для страхових компаній, зокрема у сферах, пов'язаних з нерухомістю та природними катастрофами. Вплив на страховий ринок мають також медичні технології та демографічні зміни. Поява нових медичних технологій та зміни в демографічній структурі можуть вплинути на страхові продукти, пов'язані з охороною здоров'я та довгостроковим страхуванням. До того ж важливим є управління кризами та катастрофами. Глобальні події, як-от пандемія, війна чи природні катастрофи, можуть створити непередбачені ризики для страхового ринку. Для адаптації до цих викликів страховий ринок впроваджує нові продукти та технології, а також розвиває більш гнучкі підходи до управління ризиками, щоб задовольнити потреби сучасного суспільства. Страхові компанії можуть співпрацювати з державними та місцевими органами для розробки програм та політик, спрямованих на захист громадян і підприємств в умовах сучасних викликів [5–6].

Висновки. Останніми роками спостерігається спад активності на страховому ринку, що може бути пов'язано з загальною економічною нестабільністю, а також

із впливом війни на довгострокові прогнози та страхові потреби населення і підприємств. Отже, згідно з аналізом даних, можна зробити висновок про загальне зниження активності на страховому ринку України в умовах воєнного стану, а також про зміни у структурі та конкурентному середовищі. Порівняно з європейськими країнами, український страховий ринок знаходиться на дуже низькому рівні та демонструє нестабільну динаміку розвитку через низьку платоспроможність населення та несприятливий соціально-економічний клімат у країні, який спричинений російською агресією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
2. Фінансовий портал. URL: <https://www.fin.org.ua/news/1519076>
3. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <https://www.drs.gov.ua/publisher/natsionalna-komisiya-shho-zdijsnyuye-derzhavne-regulyuvannya-u-sferi-rynktiv-finansovyh-poslug/>
4. Богріновцева Л., Чамор Г. Напрямки вдосконалення фінансової стійкості страхових компаній України. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. № 2. С. 20–32.
5. Житар М. Тенденції розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. С. 1–6. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3733/3655>
6. Zhytar M., Andrushchenko D., Yasentiuk A. Modern Trends in the Development of the Insurance Services Market. *The Baltic Scientific Journals «Socio World»*. 2021. № 4. P. 47–53.

Поліщук Н. В.

д-р екон. наук, професор
кафедри фінансів і банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса

Зволінський А. М.

магістрант (здобувач вищої освіти)
ОП «Цифрові фінанси»
Донецького національного університету імені Василя Стуса

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Вступ. Сільське господарство – одна з найважливіших галузей національної економіки, особливо в контексті інтеграції України у світове економічне середовище, проте водночас і найбільш вразлива до руйнівного впливу факторів нестабільності, оскільки є значним рушієм економіки країни в умовах воєнного стану. Загарбання земель і територій, руйнування технологічних і виробничих процесів, логістики, бомбардування морських портів, мінування полів, мобілізація спеціалістів – усе це стало великим випробуванням як для всієї країни, так і для сільського господарства зокрема. Тому без виваженої державної стратегії, створення